

DAVETLİ YAZAR-BİYOGRAFİ / INVITED AUTHOR-BIOGRAPHY

doi: 10.17986/blm.2017127147

Türkiye’de Adli Tıbbın Kilometre Taşları: Prof. Dr. Fahri Ecevit

The Milestones of Forensic Medicine in Turkey: Prof. Dr. Fahri Ecevit

Cudi Ferat Buran¹, Erdem Özkara²

¹Adli Tıp Şube Müdürlüğü, Şanlıurfa

²Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, İzmir

Özet

Prof. Dr. Fahri Ecevit, o dönemdeki ismi Darülfünun-ı Şahane olan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’nden mezun olmasının ardından Milli Mücadele döneminde Anadolu’nun farklı bölgelerinde hekimlik görevinde bulunmuş, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında Adli Tıp Uzmanı olarak Ankara Hukuk Mektebi’nde öğretim üyesi olarak görevini ifa etmesinin yanında 1943-1950 yılları arasında iki dönem milletvekilliği yaparak Türkiye siyasi tarihinde de yer edinmiş bir Cumhuriyet aydınıdır.

Öğretim üyesi olarak sayısız hukuk fakültesi öğrencisinin eğitiminde rol almasının yanı sıra birçok bilimsel yayını kaleme almış ayrıca Ankara Halkevi’nde düzenlenen Adli Tıp söyleşileri, katıldığı radyo programları ve Ulus Gazetesi’ndeki köşe yazarlığı ile Adli Bilimlerin halk ile bütünleşmesinde de sıra dışı fakat ilgi çekici bir rol üstlenmiştir.

Kendisi akademik olarak; Adli tanatoloji, Adli psikiyatri, tıp hukuku ile medeni hukuk gibi alanlarda çalışmış ve eserler vermiştir. Milletvekili olarak görev yaptığı 1943-1950 arasındaki dönem içerisinde de meclis kürsüsünden yaptığı konuşmalarda ve görev aldığı komisyonlarda; medeni kanun, çocuk hakları ve çocukların ceza sorumluluğu ile ıslahevlerinin konumu hususlarıyla ilgili mesai harcamasının yanı sıra özellikle Adli tabiplerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi konusunda çaba harcamıştır. Adli tabiplerin çalışma koşullarıyla ilgili o günkü tespitleri, bugüne ışık tutar mahiyettedir.

Eşi, Ressam Fatma Nazlı Hanım ile birlikteliklerinden dünyaya gelen tek çocukları; üstlendiği Başbakanlık görevi dahil olmak yaklaşık yarım asır yer edindiği Türkiye Cumhuriyeti ve Dünya siyasi tarihinin tanınmış siması Mustafa Bülent Ecevit’tir.

Anahtar Kelimeler: Fahri Ecevit; Mehmet Fahrettin Ecevit; Adli Tıp.

1. Giriş

Prof. Dr. Fahri Ecevit (Mehmet Fahrettin Ecevit) 1895 yılında İstanbul’da doğmuştur, babası Mustafa Şükürü Efendi ve annesi İsmet Hanım’dır (1).

Sorumlu Yazar: Erdem Özkara

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi

Adli Tıp Anabilim Dalı, İzmir

E-posta: erdem.ozkara@deu.edu.tr

Geliş:20.02.2017 Kabul:05.03.2017

Abstract

Prof. Dr. Fahri Ecevit, after graduating from the Darülfünun-ı Şahane (Faculty of Medicine of Istanbul University) served as a medical doctor was in different regions of Anatolia during the Independence War period. He was a Republican intellectual who served as a lecturer in the Ankara Law School as a Forensic Medicine Expert during the foundation years of the Republic and also a member of the Turkish political history in 1943-1950 as a parliamentarian.

In addition to taking part in the education of numerous law school students as a lecturer, he has signed many scientific works. He has also participated in Forensic Medicine interviews held in Ankara Community House and participated in radio programs and has been a columnist at Ulus Newspaper. In short, forensic science has emerged from academia and has undertaken an unusual but interesting role in integrating with the public.

He has academically worked in fields such as; forensic tanatologia, forensic psychiatry, medical law and civil law. During the two terms he served as parliamentarian, he interested in civil rights, children’s rights and the criminal responsibility of children and the position of the reformatory while he made speeches from the parliamentary council and in the commissions he served. In addition, he has made efforts especially to improve the working conditions of forensic medicine doctors. His ideas about the working conditions of forensic medicine doctors at that time are, keeps a light for today.

The only children who came to the world from his wife, painter Fatma Nazlı Hanım; Mustafa Bülent Ecevit is the well known figure of the Republic of Turkey and the political history of the world, where he has been involved for almost half a century; including as a Prime Minister of Republic of Turkey.

Keywords: Fahri Ecevit; Mehmet Fahrettin Ecevit; Forensic Medicine.

Büyükbabası Mehmet Ali Efendi 19. yüzyılda Erzurum yöresinden Kastamonu ili Daday ilçesinin Sarıçam Köyü’ne yerleşmiştir, burada Dadaylı bir hanımefendi ile evlenmiş ve bu evlilikten Prof. Dr. Fahri Ecevit’in babası Mustafa Şükürü Efendi İnebolu’da dünyaya gelmiştir (2).

Mustafa Şükürü Efendi, Kastamonu İbtidai mektebinde aldığı dini eğitimin ardından 8 yaşında İstanbul’a gelmiştir, dönemin ulemalarından gördüğü bir dizi dinî eğitimin ardından 1880 yılında 30 yaşında iken icazetini almış ve Bayezit Camii’nde ders okutmaya hak kazanmıştır (3). Kendisi Sultan Abdulhamid Han tarafından 1894 yılında

dini meseleleri inceleyen Danıştay benzeri bir üst kurul olan Meclisi Tetkikatı Şeriyeye üyeliğine atanması yanında, diplomatik bir görevlendirmeyle Heyet-i Mahsusa ile 109 gün süren bir Çin ziyaretine görevlendirilmiştir ve bu görevinde Nazım Hikmet'in dedesi Hasan Enver Paşa'ya eşlik etmiştir. Refik Halid Karay'ın anılarında "Dini bütün olmakla beraber yenilikleri kabul eden zeki bir Kastamonulu zat" olarak sözettiği Mustafa Şükrü Efendi 1924 yılında vefat etmiştir(4).

2. Eğitimini Tamamlaması ve Milli Mücadele Döneminde Hükümet Tabipliği Görevi

Dr. Fahri; 1918 yılında Pekiyi derece ile mezun olduğu o zamanki ismi Darülfünûn-ı Şahane olan İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğrenciyken şiirler yazmış fakat bu şiirlerini yayınlamamıştır (2,3). Mezun olduğunda iyi derecede Fransızca bilmekteydi. Mezuniyetinin ardından İzmir Kırkağaç'a hükümet tabibi olarak tayin edilmiş, sonrasında Milli Mücadele döneminde Anadolu'ya geçerek İnebolu, Taşköprü, Kastamonu ve Kocaeli'de hükümet tabipliği yapmasının ardından İstanbul'da posta ve telgraf tabipliği yapmıştır (Resim 1) ve İstanbul Adli Tıp Müessesesi'nde tamamladığı Adli Tıp ihtisasının ardından, 1925 yılında Ankara'ya Adli tabip olarak atanmıştır (2, 3).

Resim 1. Dr. Fahri Bey (5).

Dr. Fahri Bey; baba memleketi olan Kastamonu'da hükümet tabipliği yaptığı Milli Mücadele döneminde, Kastamonu ile İnebolu arasındaki "Ecevit" bucağı ile

yöresinin doğasından çok etkilenmiş olması ve ayrıca Kastamonu yöresinde "Ecevit" sıfatının "küheylan" karşılığında kullanılması nedeniyle soyadı kanunu çıktığında "Ecevit" soy ismini almıştır(3,5). Bu tercihin ardından da yöre halkının Dr. Fahri Ecevit'e duydukları minnet nedeniyle yöresel çorbalarına "Ecevit Çorbası" ismini koymuş olmaları da kendisinin en sevdiği yemeklerden biri olması dolayısıyla bu ismin kaynağı olduğunu düşündürmektedir(6).

Kastamonu ilimiz Daday ilçesinde de 2000 yılından beri eğitim veren Prof. Dr. Fahri Ecevit Yatılı Bölge Ortaokulu yer almaktadır. Aynı yörede yer alan "Ecevit Han", Milli Mücadele döneminde İnebolu'da cephane nakledilirken konaklama yeri olarak kullanılmıştır (6). "Ecevit" ismi; 1934 yılında kabul edilen Soyadı Kanunu ile artık sadece Dr. Fahri Bey'in soy ismi olarak ya da Kastamonu'nun eşsiz doğal güzelliğiyle anılan bir yöresi olarak kalmayıp, uzun yıllar boyunca Türkiye Cumhuriyeti siyasi tarihinde yer edinen bir isim olacaktı.

Milli Mücadele yıllarında Anadolu'nun farklı coğrafyalarında yürüttüğü hükümet tabipliği vazifesinin ardından geldiği İstanbul'da, Adli Tıp Müessesesi'nde gerçekleştirdiği Adli Tıp ihtisası döneminde, Ressam olan eşi Fatma Nazlı Hanım'dan tek çocukları olan Mustafa Bülent Ecevit 1925 yılında dünyaya geldi (3).

Resim 2. Dr. Fahri Bey, Ressam Fatma Nazlı Hanım ve Mustafa Bülent Ecevit (5).

Dr. Fahri Bey'in çocuğuna verdiği "Mustafa" ismi, babası "Mustafa Şükrü Efendi"den gelmekteydi. Dr. Fahri'nin kız kardeşi Afife (Ecevit) Hanım ile Fatma Nazlı Hanım; Türkiye'de empresyonist eğilimde olan ilk ressamlardandır (4). Ayrıca, Fatma Nazlı Hanım'ın teyzesi Ferhande (Okday) Hanım; Sultan Vahdettin'in damadı olan İsmail Hakkı (Okday) Bey'in de ikinci eşidir. Buradan yola çıkılarak Bülent Ecevit'in Sultan Vahdettin'in üvey kuzeni olduğu ifade edilmektedir (7). Atatürk'ün manevi evladı olan Afet İnan'ın kızı Arı İnan anılarında; Osmanlı Devleti'nin son sadrazamı Ahmet Tevfik (Okday) Paşa'nın, o zamanlar 3-4 yaşlarında olan Bülent Ecevit'i severken "Bu çocuk ileride büyük adam olacak." dediğini aktarmaktadır (8). Zira o gün son sadrazamın kucağında oturan çocuk yaklaşık 50 sene sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde Başbakanlık koltuğuna oturacaktır.

Resim 3. Dr. Fahri Bey ve M. Bülent Ecevit (5).

3. Ankara İstiklal Mahkemesi Yargılamaları Sürecinde Adli Tabiplik Görevi

Dr. Fahri Bey 1925 yılında Ankara Adli Tabipliği'ne atandığında, Türkiye Cumhuriyeti'ni ilan edilmiş fakat kuruluş dönemi ve zorlu yıllar devam etmektedir, bu zorlu dönemlerinden birisi de 1926 yılında Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya karşı planlanan İzmir Suikasti ve İstiklal Mahkemesi yargılamalarıdır. Ankara'da yapılan İstiklal

Mahkemesi yargılamalarının ardından, bir dönemin İttihat ve Terakki Fırkası üyesi olup üst kademelerde devlet hizmetinde bulunmuş Mehmet Cavit Bey, Dr. Nazım Bey, Yenibahçeli Nail Bey ve Hilmi Bey hakkında idam kararı verilmiştir. Bugünkü Ulucanlar Cezaevi'nde gerçekleştirilen idamlarda tabip olarak Dr. Fahri Bey görevlendirilmiştir. İdam edilenlerden Mehmet Cavit Bey; II. Meşrutiyet Dönemi'nin ardından birçok kez üstlendiği Maliye Nazırlığı görevinde Osmanlı maliyesini modernleştiren, kapitülasyonların kaldırılması için mücadele veren, Türk burjuvazi sınıfının oluşması için çabalaması yanında I. Cihan Harbi'ne girilmesine ve Ermeni Tehciri'ne karşı çıkan, Lozan Delegasyonu'nda üye olarak yer alan bir devlet adamıydı. Mehmet Cavit Bey idam sehpasında iken son isteği sorulduğunda, Dr. Fahri Bey'e dönerek; "Hüseyin Cahit Bey buradadır, selam söyleyiniz, evladımın ve refikamın gözlerinden öpsün." Diyerek son sözlerini kendisine iletmiştir (9). Mehmet Cavit Bey'in, arkadaşı Hüseyin Cahit (Yalçın) Bey'e emanet ettiği ve onun himayesinde büyüyen çocuğu; yazar, çevirmen ve briç ustası Şiar Yalçın'dır. Yargılamaların yapıldığı İstiklal Mahkemesi hakimlerinden biri olan Ali Kılıç'ın oğlu gazeteci-yazar Altemur Kılıç ise, tesadüf eseri ileride Dr. Fahri Bey'in oğlu Bülent Ecevit'in Robert Koleji'nde sınıf arkadaşı olacaktı. Sonraları Dr. Fahri Bey'in, oğlu Bülent Ecevit'e, bu idam kararlarının infazında yer alması nedeniyle vicdan azabı duyduğunu ifade ettiği aktarılmaktadır (10). Tarihin bir başka tesadüfü olmak üzere; Dr. Fahri Bey'in, verilen bu 4 idam kararının infazı sürecinde tabip olarak görev yaptığı Ulucanlar Cezaevi; uzun yılların ardından 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında, oğlu Bülent Ecevit'i de konuk edecekti.

4. Ankara Hukuk Mektebi'ne Adli Tıp Öğretim Üyeliği Dönemi ve Eserleri

1925 yılında Ankara Adli Tabipliği görevine atanan Dr. Fahri, 1926 yılında Ankara Hukuk Mektebi Tabipliği'ne atanmış, 1927 yılında Ankara Hukuk Mektebi'nde öğretim üyesi olarak Adli Tıp dersleri vermeye başlamıştır (11). Görev aldığı akademik eğitim faaliyetlerine sonrasında; Ankara Polis Enstitüsü ile Jandarma Subay Okulu'nda Adli Tıp ve Sıhhat Bilgisi dersleri ile Ankara Polis Enstitüsü'nde Adli Tıp ile Kriminoloji Dersleri vererek devam etmiştir (1,3). Öyle ki Dr. Fahri Bey'in Adli Tıp dersi Ankara Hukuk Mektebi'nin en sevilen derslerinden biri haline gelmiş, derslerine başka bölümlerden öğrencilerin bile gelip katıldığı ve derslerin bir hayli cümbüşlü olduğu aktarılmakta idi (4).

Prof. Dr. Fahri Ecevit; Ankara Hukuk Mektebi'nde (Ankara Hukuk Fakültesi) Adli Tıp Öğretim Üyesi olarak görev aldığı dönemde birçok esere imza atmıştır (12,13):

5. Ders Notları

- 1- Adli Tıp Dersleri. Ankara Huk. Fak. Talebe Cemiyeti Yay. No. 9, 1934.
- 2- Adli Tıp Dersleri. Ankara Huk. Fak. Talebe Cemiyeti Yay. Seri 2, No. 13/1, 1938

6. Kitapları

- 1- Ölüm ve şahadet. Ankara 1937 Recep Ulusoglu Basımevi. 169 s.
(Ankara Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti Neşriyatı)
- 2- Adli Tıp. Ankara 1938 Recep Ulusoglu Basımevi. 110 s.
(Ankara Hukuk Fakültesi Neşriyatı. Seri: 2)
- 3- Tıbbi adli. Ankara 1939 Çankaya Basımevi. 78 s

7. Etüt - Makale - Konferansları

- 1- Şahadet ve psikoloji.
(Adliye Ceridesi 1935, Sa. 8, s. 483-503)
- 2- Şahidin ahlâkı.
(Adliye Ceridesi 1935, Sa. 9, s. 532-556)
- 3- Türk Ceza Kanunu üzerinde incelemeler.
(Adliye Ceridesi 1935, Sa. 10, s. 583-595; S. 11, s. 623-638)
- 4- Medeni hukuk alanında adli tıbbın rolü.
(Adliye Ceridesi 1936, Sa. 15, s. 943-960)
- 5- Mayubiyet meselesi.
(Adliye Ceridesi 1938, Sa. 4, s. 465-470)

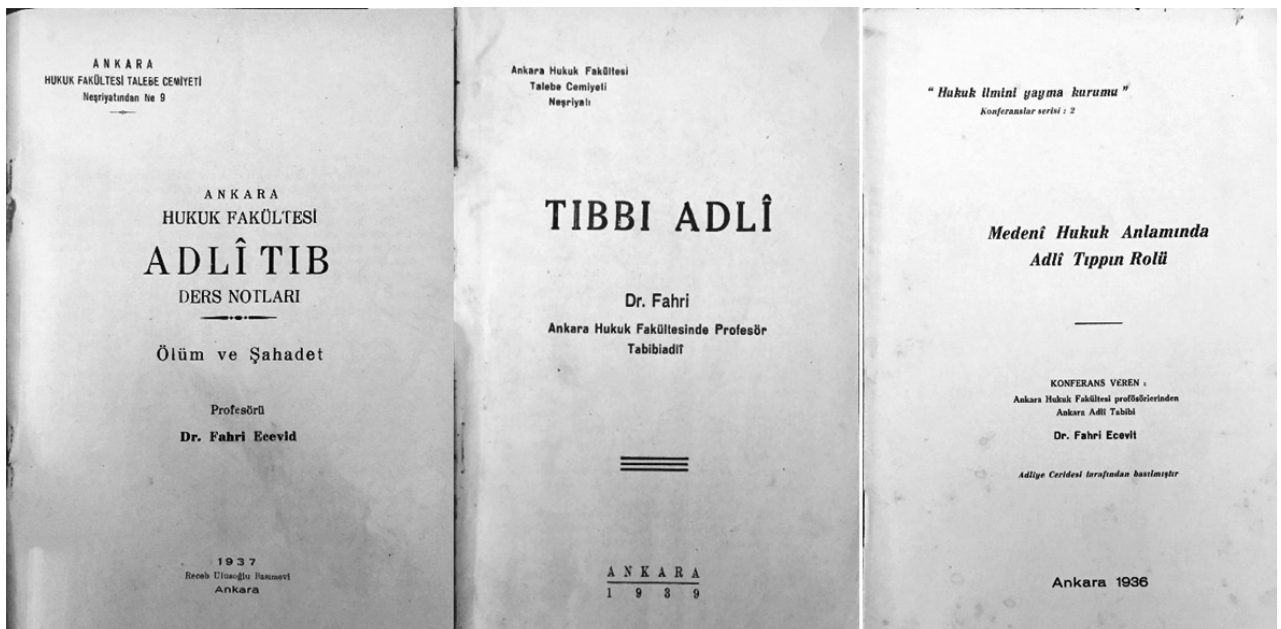
Eserleri incelendiğinde de anlaşılacağı üzere Prof. Dr.

Fahri Ecevit, Adli bilimlerin; Adli tıp, Adli tanatoloji, kriminoloji, tıp hukuku ve ehlihibrelik (bilirkişilik), Adli psikiyatri ile marazi ruhiyat (ruh hastalıkları) gibi birçok dalıyla yakından ilgilenmiştir. Bunun yanında, yeni kurulan Cumhuriyet'in sosyokültürel yapısı göz önünde bulundurulduğunda, medeni hukuk ve çocuk hakları gibi ciddi öneme haiz olan konularla ilgili çalışmalarda bulunmuştur. Bu çalışmalar sadece yazılı eserler vermek şeklinde kalmamış, kimi zaman herkesin katılımına açık olarak Halkevi'nde düzenlenen "Adli Tıbbın Medeni Hukuk Alanındaki Rolü" konferans serisi ile kimi zaman da o dönemde dikkatleri üzerine toplayan o programları ile olmuştur (3).

Bilimsel alandaki başarısının yanı sıra iyi derecede Fransızca bildiği için dünyayı sürekli takip eder, edebiyat ile de yakından ilgilenirdi. Bir dönem gazetecilik de yapmasının yanı sıra Ulus Gazetesi'nde fıkraları da yayınlanmıştı (3). Kendisinin gazetecilik faaliyetleri ile birlikte edebiyata, şiire ilgi duyması ve eşi ressam Fatma Nazlı Hanım'ın da sanat ile yakından ilgilenmesi neticesinde, çocukları Bülent Ecevit'in hayatının da adeta annesi ile babasının bir sentezi gibi şekillendiğini söyleyebiliriz.

8. Milletvekilliği Dönemi

Hayatın ve bilimin birçok alanında aktif olarak rol alan bir akademisyen olan Prof. Dr. Fahri Ecevit mevcut birikimi ve popülerliği ile siyasilere de ilgisini çekmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, baba memleketi olan Kastamonu'nun milletvekili olarak görev almıştır (Resim 7) (1).

Resim 4-5-6. Ölüm ve şahadet. Ankara 1937. Tıbbi Adli. Ankara 1939. Medeni Hukuk Anlamında Adli Tıbbın Rolü. Ankara 1936.

Resim 7 - Prof. Dr. Fahri Ecevit'in Milletvekilliği Dönemine Ait Bir Vesikalık Resmi.

1943-1946 ve 1946-1950 yılları arasında 2 dönem yürüttüğü milletvekilliği görevinde meclis kürsüsünden yaptığı konuşmalarda; Adli tabiplerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi, çocuk mahkemeleri ile islahevlerinin kurulması, farik ve mümeyyiz olmayan çocukların ceza sorumluluğu ve rehabilitasyonu, kimsesiz ve terk edilmiş çocukların sorumluluğu ile medeni kanunun uygulanmasındaki taşradaki sorunlar gibi konulara değinmiştir. Dikkat edildiğinde günümüzde bile bahsi geçen konuların birçoğunun ne yazık ki geri plana itildiği veya halen çözüm beklediği görülecektir. Halbuki Prof. Dr. Fahri Ecevit bu konular ile ilgili olarak mensubu olduğu partiden teşekkür olan bir hükümet olmasına rağmen zaman zaman dönemin Adalet Bakanı'na sert eleştirilerde bulunmak suretiyle bu konuşmalarını gerçekleştirmiş hatta kimi zaman bu konuşmalarını bugün bile alışkın olmadığımız metaforlarla süslemiştir. Örnek vermek gerekirse, 1946 yılında seçimlere itiraz başvurularında neyin delil olarak kabul edilmesi gerektiği üzerine girilen bir tartışmada şahitlik kavramının tanımı konusunda, İngiliz filozof ve bilimadamı Francis Bacon'ın "Critique du Temiyage" eserine atıfta bulunmuştur (14):

"16. ve 17. asırda meşhur filozof Bacon 'Şehadet, bilhassa adet fazlalığıyla inanmayı icab ettiren bir vakıa değildir, bu öyle bir vakıayı maneviyedir ki, şehadet için hüküm sırasında yapılacak şey ancak tartılmadır' der. Binaenaleyh ben kendimi davete uyarak buraya gelmiş ve hemen bir şahit gibi saydığım için benim sözlerime de pek inanmamanızı rica ediyorum. Kendim şehadetten şüphe ederken sizleri nasıl o sıfatla iknaya cüret edebilirim." demiştir (15).

9. Adli Tabiplerin Çalışma Koşullarıyla İlgili Meclis Konuşmaları

Görev yaptığı iki dönemde de, söz aldığı oturumlarda çözüm aradığı bir konu Adli tabiplerin çalışma sorunlarının iyileştirilmesiydi.

1945 yılında yaptığı meclis konuşmasında; "Değerli arkadaşlarım, Adli tabibin gördüğü vazifenin ehemmiyeti yüksek heyetinizce malumdur. Hâkimler hüküm verebilmek için bilhassa böyle tabipliğe mütaallik hükümlerde mütehasıs bir hekimden aldıkları emniyet verici, yürek ve gönülleri rahat ettirici teminat üzerine daha rahat, daha iyi hükümler verilebilir. (...) Neden şimdiye kadar Adli tabip bulamıyorduk? *Biliyorsunuz ki, Adli tabip, Adli tıp ihtisasına bağlanmış olan hekim vazifeye başladığı andan itibaren sadece bir memur kalmağa mecburdur. (...) Hekimlik etmesine imkan mevcut değildir* şu bakımdan, çünkü, Adli tabip bütün ihtisas zeminini sadece yaralanmış veya ölmüş olan vatandaşların Adliye işine, hakim işine yaraması bakımından tetkik eder ve icabeden cihetleri mütalaa eder. Yaralıya bakar fakat yarasını iyi etmek için değil. Ne suretle yaralandı, neden yaralandı, nereye kadar ve ne dereceye kadar yaralandı bunun neticesi ne olabilir, hakim işine yarayacak şekilde bunları tetkik eder. Hastaya da bakar fakat hangi sebeple; hangi suç yüzünden veya hangi hukuki ihtilafı mucip olacak bir mesele yüzünden hastalanmıştır, netice ne olabilir. (...) sağlam iyi bir Adli tabip yetişebilmesi için daha yapacak birkaç şey vardır. O da şudur; Adli tabip böyle memur kadrosunda, memurlara tahsis ettiğimiz kadrodan biraz dışta, refah seviyesine daha çok yakın bulundurmaktır. Arkadaşlar bunlar eksperdir, ehli hibredir. Bunlar memur değildir. Bunların verdiği bir rapor hakimi şu veya bu istikamete göre kararını değiştirir. Yine Adli tabiplerin vereceği bir hükümlerle, bir raporla bir kimsenin hayatına tasarruf edebilir. (...) Kendisine bu kadar cemiyeti alakadar eden mesuliyetler tahmil edilen bir doktor arkadaşın sadece bir memur kadrosu içinde kalması halinde zannediyorum ki bu mesleğe rağbet edecek kimse bulmak zorlaşır. (...) (16)." demiştir.

Prof. Dr. Fahri Ecevit'in yaptığı bu konuşmaya kendisinin ardından söz alan, Türkiye Cumhuriyeti'nde çağdaş Nöropsikiyatri biliminin kurucularından olan ve aynı

zamanda Adli tıp uzmanı olan Ord. Prof. M. Hayrullah Diker de kendisine destek olmuştur; “*Fakat Meclis-i Tıbbi Adli esasen teşkilatına dâhil olduğum halde bizim de yapıp da beğenmediğimiz bir müessesedir. Bu, tıbbi Adli itibariyle büyük bir iş görmez. (...) Sağlık Bakanlığı’ndan hekimler olarak Adli tabip yetiştirme yolunu çıkar bir yol olarak tasavvur etmişler. Fakat zannediyorum ki, bu da netice vermez. Bir kere Fahri Ecevit arkadaşımızın dediği gibi tabibi Adli çok az yetişir*”(…) demiştir (17).

1946 yılında yaptığı meclis konuşmasında; “Çünkü Adli tabip mesleğine kimse rağbet etmemektedir. Meslek icabı diğer hekimlerin faydalandıkları bir nevi intifa imkanından mahrum kalmaya da mecbur ve mahkumdurlar. *Kimse hastalığı sebebiyle otopsi yaptırır gibi, yaralı gibi muayene için Adli tabibe müracaat etmemektedir. (...) Adli tabipler sadece şahit değildirlirler, aynı zamanda şahit oldukları kadar hakimdirler. (...) Adliye emrinde, kaza emrinde fedakarlıkla ve feragatla çalışan bu hekim arkadaşlara lütfen refah imkanı verecek bir tertip hazırlasınlar. Adalet Bakanı arkadaşımın bilhassa rica ederim* (18).”

Günümüzden 70 sene öncesinde ifade edilmesine rağmen, karşılaşılan zorluklar göz önüne alındığında, bugün bile adli tıp uzmanı hekimlerin kimi sorunlarının halen benzer içeriklerle devam ettiği görülebilmektedir. Prof. Dr. Fahri Ecevit ise; günümüzde dahi geçerliliği olan yapıcı ve gerçekçi çözüm önerileriyle adli tıp uzmanı hekimlerin toplum içerisinde maddi ve manevi olarak hak ettiği konumda olması için çabalamıştır.

Çocukların Ceza Sorumluluğu ve İslahevleri ile İlgili Meclis Konuşmaları

Prof. Dr. Fahri Ecevit, çocuk hakları ile ilgili yaptığı meclis konuşmalarında, özellikle; çocuk ıslahevlerinin koşulları ve suça sürüklenen çocukların ceza sorumluluğu ile çocukların rehabilitasyonu konularına değinmiştir.

1944 yılında yaptığı meclis konuşmasında; “Ceza kanunu 11 yaşını bitirmemiş olan çocukları işledikleri fiillerden dolayı mesul olmadığını söylemektedir. Buna mukabil, 11 yaşını bitirip 15 yaşını geçmemiş çocuklar için kayıt ve şart koyulmuştur. Eğer mülhazası yerinde, temyiz kudreti inkişaf etmiş, suçu bilerek işlemişse onu alıyor yine ıslahevine koyuyor. Bizim ıslahevimiz 4-5 sene oldu yapılabı, Keçiören’e giderken yol üzerinde Kalaba Köyü denilen yerde. Bendeniz Avrupa’da da gezdim, gerek Fransa’da, gerek Belçika’da ve gerekse de İtalya’da, fakat bundan iyisini görmedim. (...) Bu çocuk suçu nerede işlemiş; anasının-babasının muhitinde. *Ben diyorum ki bilhassa bizde suç işlemeğe müsait olan çocukların geliştiği sosyal atmosfer son derece suç işlemeğe müsait bir vaziyettedir.* Bunları anasının babasının yanından alalım. *Farik ve mümeyyiz olmasa dahi çocukları bu*

*kurumda veya buna benzer oluşturulacak kurumlarda nezaret altında bulunduralım. Bir adam kazanmak mühim bir şeydir, o halde bu adamı kazanmak ve (kötü) bir adamı kaybetmek, iki defa kazanmak demektir. 11 yaşını bitirmemiş çocuklar, son derece yumuşak, son derece telkine uygundur, tesir altında kalır. (...) Şimdi 11 yaşını bitirmiş ve cezası 1 seneden fazla olan farik mümeyyiz çocuk ıslahevine gönderilecek, telgraf çekiliyor; yer var mı, yok, nerede beklesin; tevkifhanede (cezaevinde) ! *Kimlerle bekleyecek, büyük suçlularla ! Ahlaken büsbütün sukut edecek olan ıslahevlerine sevk etmek istediğimiz çocuk, müddetini umumi hapisahane geçiriyor. (...) (19).*” demiştir.*

1945 yılında yaptığı meclis konuşmasında; “5-6 ay için mahkumiyet kararı verilen çocuklar ıslahevine alınmamakta, sokaklara terkedilmekte ve 18 yaşını geçtikten sonra cezalarını çekmeğe davet edilmektedirler. (...) *Hani kendisini bu cürme götüren amillerin kaynadığı eski muhiti var ya, bu çocuğu 18 yaşına kadar o cemiyete (sosyal çevreye) düşmeğe mecbur ediliyor. Sonra ne oluyor? İkinci defa bir suç işliyor, suçlar devam ediyor, fermantasyon artıyor, itiyadi suçlu oluyor.* Bu mahalde daha fenası oluyor; çocuk ıslahevine girmeden, tevkifhaneye (cezaevi) giriyor. (...) *Yani bir çocuk geldi on gün-bir ay mevkuf (tutuklu) kaldı, çıktı; virülansı daha da arttı yeneden, suçluluk azgınlığı arttı. (...) Hükümetten rica ediyorum, bize bu çocuklar için bir ıslahevleri yapsın, hem de müddeti 6 aya kalmassın. (16).*” demiştir.

1947 yılında yaptığı meclis konuşmasında; “Çocuk mahkemeleri kurmak, çocuklara mahsus bir usulü muhakeme vücuda getirmek, hulasa antisosyal fiiller işlemiş, suçlu haline gelmiş küçüklerimizin daha ilmi yollarla, daha psikolojik esaslara dayanarak ve pedagojik davalara istinat eden yargılamalarına ve haklarında o yargılama neticesinde verilecek kararlara varma imkanlarına doğru yol açılmış olur. Çocukları, çocukluk çağında eğitmekle husule gelecek neticeler, erişkinlere göre daha parlak ve verimli olur. (...) (21).” demiştir.

Suçta sürüklenen çocukların ceza sorumluluğu, gözetilme, tutukluluk ve hükümlülük süreçleri, mevcut çocuk cezaevlerinin durumu ve bu çocukların rehabilite edilmesi ne yazık ki bugün de ülkemizde sıkça dile getirilen ve çözüm aranan bir sorunlar yumağıdır. Prof. Dr. Fahri Ecevit’in ısrarla üzerinde durduğu; çocukların ait olduğu cemiyet yani yaşadıkları sosyal çevre, bu çocukların suça sürüklenmelerinde temel rol oynamaktadırlar. Bugün dahi Adli tıp polikliniklerine yönlendirilen suça sürüklenen 12-15 yaş arasındaki çocukların birçoğunun işledikleri fiilin, hukuki anlam ile sonuçlarını algılayamadığı ve davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin yeterince gelişmemiş olduğu tespit edilmektedir. Hatta ne yazık ki zaman

zaman 12-15 yaş aralığındaki suça sürüklenen çocuklar ile ilgili olarak, işledikleri fiilin hukuki anlam ile sonuçlarını algılayabilme ve davranışlarını yönlendirme yeteneklerinin yeterince gelişmiş olmasıyla ilgili tıbbi görüş dahi alınmadan, aylarca tutukluluk dönemi yaşandığına rastlanmaktadır. Fakat burada önemle üzerinde durulması gereken nokta; bu çocukların ceza sorumluluğu olup olmaması ya da tutuklanması değildir, bu çocukların rehabilite edilmesidir. Bu çocukların rehabilitasyonu da, ancak Prof. Dr. Fahri Ecevit'in dediği gibi; kapılarında kilit dahi olmayan, içerisinde polis ya da jandarmaların olmadığı, suç veya ceza mefhumlarının değil rehabilitasyon ile çocuğa meslek, sanat ile güzel alışkanlıkların kazandırdığı merkezlerle olabilecektir. Prof. Dr. Fahri Ecevit'in, uygulanabilirliği ve fizibilitesi kalkınmış ülkelerde dahi bugün bile tartışılan, suça sürüklenen çocukların rehabilitasyonu konusuna; ülkemizin ve dünyanın koşulları göz önünde bulundurulduğunda, bulunduğu dönemin çok ötesinde çözüm önerileri sunduğu dikkati çekmektedir.

Korunmaya Muhtaç Çocuklar ile İlgili Meclis Konuşmaları

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde korunmaya muhtaç çocukların sorunlarının saptanması ve giderilmesine yönelik ilk çalışmalar Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin VII. Çalışma Dönemi olan 1943-1946 yılları arasında yapılmıştır. Bu amaçla kurulan 30 kişilik komisyonun başkanlığına da Prof. Dr. Fahri Ecevit getirilmiştir, komisyon yaptığı çalışmaların ardından 1945 yılında "Kimsesiz, Terk Edilmiş Ve Anormal Çocukların Korunması Hakkında Kanun" adında bir kanun tasarısı hazırlamıştır. Fakat ne yazık ki bu tasarı ancak 4 sene sonra 1949 yılında, kendisi de çocuk hastalıkları uzmanı olan Dr. Behçet Uz'un Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı olduğu dönemde "Korunmaya Muhtaç Çocuklar Hakkında Kanun" adıyla kabul edilmiştir. 5387 sayılı bu kanun; ülkemizde korunmaya muhtaç çocuklar ile ilgili çıkarılan ilk kanun olma özelliğindedir (22).

1948 yılında yaptığı meclis konuşmasında; "Anormal çocuk deyince ruhen anormal çocuklar mevzubahistir. *Anormal çocuk bahsinde arkadaşımızın şimdi söylediği gibi geri çocuk, karakteri bozuk çocuk, zekası noksan çocuk, manevi hayatında şu veya bu çöküntüye maruz kalan çocuklar mevzubahistir.* Yani akli herhangi bir surette geriliğe, aksaklığa maruz kalmış çocuklar mevzubahistir. *Bu bakımdan bu çerçeve içinde sağır-dilsizler başta gelir.* (...) Bunun için ki; sağır-dilsizlerin ve körlerin reşit oluncaya kadar gözetilmesi fıkrasının maddeye eklenmesini, yani; bu çocukların geliştirilmesi ve yetiştirilmesinin Sağlık Bakanlığı'na nakledilmesini uygun buluyorum, buna dair bir önerge verdim (23)." demiştir.

Medeni Kanun ile İlgili Meclis Konuşmaları

Medeni Hukuk konusu, Prof. Dr. Fahri Ecevit'in özellikle ilgilendiği, zaman ayırdığı, eserler verdiği ve hatta Halkevinde yaptığı söyleşilerde vatandaşları bilgilendirdiği bir konu idi. Bu konuyla ilgili kendisinin söyleşilerinden derlenen "Medeni Hukuk Alanında Adli Tıbbın Rolü" isimli 1936 tarihli bir eseri de bulunmaktadır.

1945 yılında yaptığı meclis konuşmasında; "Yalnız realite şudur: Medeni Kanunumuzun hükümlerine aykırı olarak 700 Bin vatandaş evleniyor ve biz onların çocuklarını 10 senede bir tescil ediyoruz. *Acaba bu vatandaşların Medeni Kanunun hükümlerine uyarak evlenmelerine davet edemez miyiz ? (...)* Değerli arkadaşlarım, evlenmek işini kolaylaştırmak lazımdır, başka çaresi yoktur. (...)" demiştir.

Genç Türkiye Cumhuriyeti'nde birçok alanda inkılaplar gerçekleşirken, toplum yaşamına getirilen yenilikler önemli bir yer tutmaktaydı. 1926 tarihinde yürürlüğe giren Türk Medeni Kanunu ile vatandaşların medeni hayatının düzenlenmesi, daha modern bir hale getirilmişti. Fakat Prof. Dr. Fahri Ecevit'in meclis konuşmasından da anlaşılacağı gibi; asırlar boyunca, İslam hukuku (Fıkıh) ve eserleri doğrultusunda verilen fetvaların tasnifi ile oluşturulan Kanunnameler ile düzenlenen bir medeni yaşamın etkisinde olan toplumun, yeni inkılaplara uyum sağlaması kolay olmamıştır. Medeni Kanun'un yürürlüğe girmesinden yaklaşık 20 sene sonra halen yaşanan yasaya aykırı evlilikler ve yaşanan sorunlar olduğu belirtilmektedir. Günümüzde de resmi olmadan, tek başına imam nikahı adı altında yapılan evlilikler ve sonrasında özellikle anne ile çocuklarının yaşadığı sorunlarla sıkça karşılaşmaktadır. Prof. Dr. Fahri Ecevit ise yine hekimlik tecrübeleri ve aydın kişiliğinin bir sentezi ile; bu sorunun çözümünün cezai yollar ile mümkün olmadığını, halkı bilinçlendirmenin, vatandaşları motive edici düzenlemeler gerektiğinin ve hatta toplumun yerel yöneticilerinin de bu sorunun çözümüne dahil edilmesini önermiştir.

Kaynaklar

1. TBMM Albümü 1. Cilt (1920-1950). TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları No: 1, 2010.
2. Daday İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Web Sayfası. Erişim Tarihi: 18/01/2017 <http://daday.meb.gov.tr/fahrirecevit.html>
3. Keçeci ÖE. Türkiye Cumhuriyeti Siyasetinde Bülent Ecevit; 2-4.
4. Çetin, M. Çinli Hoca'nın torunu Ecevit. İstanbul: Emre Yayınları; 2006.
5. Dündar C, Akar R. Karaoğlan. İstanbul: Can Yayınları; 2016.
6. Avcı M, Şahin İ. Geleneksel Kastamonu Mutfağı ve Yemek Kültürü. Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi. 2014; 6: 45-46.
7. Belli, OŞ. Çocukluğundan Liderliğine Kadar Bülent Ecevit. İstanbul: Ak Kitabevi; 1975.

8. İnan, A. Tarihe tanıklık edenler. İstanbul: Çağdaş Yayınları; 1997.
9. Kısakürek NF. Tarih Boyunca Büyük Mazlumlar. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları; 1999.
10. Muradoğlu A. İstiklal Mahkemeleri, babalar, oğullar ve torunlar. Erişim Tarihi: 18/01/2017 <http://www.yenisafak.com/yazarlar/abdullahmuradoglu/istiklal-mahkemeleri--babalar-ogullar-ve-torunlar-21133>
11. Ankara Hukuk Fakültesi Ellinci Yıl Armağanı 1925-1975 Cilt: 1. Ankara: Sevinç Matbaası; 1977.
12. Ankara Hukuk Fakültesi Öğretim Üye ve Yardımcıları Bibliyografyası 1925-1975. Ankara Üniversitesi Basımevi, 1977.
13. Ankara Halkevinde Hukuk İlmini Yayma Kurumunun İkinci Konferansı. Ulus Gazetesi. 7 İlkkanun 1935.
14. Çufalı M. Türk Parlamento Tarihi TBMM - VIII. Dönem (1946-1950) 1. Cilt. TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları; 2012.
15. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:8 - 26.8.1946 - Oturum:1; 135.
16. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:14 - 19.12.1945 - Oturum:1; 203-207.
17. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:14 - 19.12.1945 - Oturum:1; 211.
18. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:19 - 19.12.1946 - Oturum:1; 290.
19. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:60 - 24.05.1944 - Oturum:1; 246-248.
20. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:59 - 22.05.1945 - Oturum:1; 264-266.
21. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:24 - 27.12.1947 - Oturum:3; 444-445.
22. Çağlar, D. Türkiye’de Korunmaya Muhtaç Çocuklar ve Eğitimlerine Genel Bir Bakış. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 1973; 6(1): 59-112.
23. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:65 - 31.05.1948 - Oturum:1; 574-575.
24. TBMM Tutanak Metinleri; Birleşim:46 - 25.04.1945 - Oturum:1; 91-93.